

Τραπεζικό Δίκαιο

▶ Διδάσκουσα: Δρ. Ελευθερία (Ρία) Παπαδημητρίου, LLM, MSc.

- Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια και Επιστημονική Συνεργάτιδα Νομικής Α.Π.Θ.
- Επιστημονική Συνεργάτιδα ΔΠΜΣ «Τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνίας: Δίκαιο και πολιτική»
- Επιστημονική Συνεργάτιδα «Εργαστηρίου Δικαίου Ψηφιακού Μετασχηματισμού και Τεχνητής Νοημοσύνης» Νομικής Α.Π.Θ.
- Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω, Δικηγορικό Γραφείο «Ελευθερία Σπ. Παπαδημητρίου και Συνεργάτες», (Εμπορικό Δίκαιο και Δίκαιο Πληροφορικής)
- Γενική Διευθύντρια και υπεύθυνη προγραμμάτων startADR
- Διαμεσολαβήτρια και Εκπαιδεύτρια Διαμεσολαβητών startADR
- Σχεδιάστρια συστημάτων Ηλεκτρονικής Επίλυσης Διαφορών

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Βασικές έννοιες

Τραπεζικό δίκαιο

Είναι το **σύνολο των κανόνων**, που ρυθμίζουν:

- α. την ίδρυση, την οργάνωση και τη λειτουργία των τραπεζών (πιστωτικών ιδρυμάτων) και των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, ως εμπορικών, εταιρικών επιχειρήσεων
- β. την άσκηση των (τραπεζικών) εργασιών τους και
- γ. την άσκηση εποπτείας και ελέγχου στις επιχειρήσεις αυτές και στις εργασίες τους.

Βασικές έννοιες του τραπεζικού δικαίου

α. το πιστωτικό ίδρυμα δηλαδή η τράπεζα

β. το χρηματοδοτικό ίδρυμα («επιχειρήσεως συμμετοχών και παροχής οικονομικών υπηρεσιών και πιστώσεων»)

γ. οι τραπεζικές εργασίες ή δραστηριότητες και

δ. η εποπτεία των τραπεζών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και των δραστηριοτήτων τους.

Έννοια της τράπεζας

Τράπεζα ή πιστωτικό ίδρυμα στην ελληνική επικράτεια νοείται

η **ανώνυμη** μόνον εταιρία ή ο αμιγής πιστωτικός συνεταιρισμός ή η **Ευρωπαϊκή Εταιρία (SE)** (του Κανονισμού της ΕΚ με αριθμό 2157/2001) ή η **Ευρωπαϊκή Συνεταιριστική Εταιρία (SCE)** (του Κανονισμού της ΕΚ με αριθμό 1435/2003), των οποίων η κύρια, υποχρεωτική, αλλά και προνομιακή δραστηριότητα έγκειται στην αποδοχή από το κοινό καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων και στη χορήγηση πιστώσεων για ίδιο λογαριασμό (άρθρο 3 §1 εδ. 1 ν. 4261/2014 και άρθρο 4 §1 εδ. 1 Καν. 575/2013).

Έννοια του χρηματοδοτικού ιδρύματος

Χρηματοδοτικό ίδρυμα και ορθότερα «Επιχείρηση συμμετοχών και παροχής οικονομικών υπηρεσιών και πιστώσεων», είναι

- η επιχείρηση, της οποίας η δραστηριότητα συνίσταται σε αποκτήσεις συμμετοχών σε άλλες επιχειρήσεις ή στην άσκηση μιας ή περισσότερων τραπεζικών εργασιών από τις αναφερόμενες στο άρθρο 11 του ν. 4261/2014, **εκτός από** τις εργασίες της **αποδοχής καταθέσεων**, της παροχής εμπορικών πληροφοριών (συμπεριλαμβανομένων και των υπηρεσιών αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας πελατών), της εκμίσθωσης θυρίδων και της παροχής επενδυτικών υπηρεσιών.

Έννοια του χρηματοδοτικού ιδρύματος

Όταν οι δραστηριότητες αυτές **δεν ασκούνται από τράπεζες** διακρίνουν την ιδιαίτερη κατηγορία των **«επιχειρήσεων επενδύσεων»** (βλ. άρθρα 3 §1 εδ. 22 ν. **4261/2014** και άρθρο 4 §1 εδ. 26 Καν. 575/2013, σε συνδυασμό με Παράρτημα Ι Οδηγίας **2013/36/ΕΕ** και το αντίστοιχο άρθρο **11 ν. 4261/2014**), οι οποίες διακρινόμενες από τα λοιπά χρηματοδοτικά ιδρύματα, ρυθμίζονται, ειδικά, στο πλαίσιο ενός συναφούς κλάδου δικαίου, του **«Δικαίου της Κεφαλαιαγοράς»** ή **«Χρηματιστηριακού Δικαίου»** (βλ. σχετικά το νέο νόμο **4514/2018**, που αντικατέστησε τα σχετικά άρθρα του ν. 3606/2007).

Έννοια των τραπεζικών εργασιών

Τραπεζικές εργασίες ή δραστηριότητες είναι οι εμπορικές πράξεις που ασκούνται από τράπεζες στο νομοθετημένο πλαίσιο της λεγομένης «εμπορίας του χρήματος», προσιδιάζουσες εθιμικά στην τραπεζική δραστηριότητα, το τραπεζικό επάγγελμα.

Οι πράξεις αυτές είναι **δικαιοπραξίες και συγκεκριμένα συμβάσεις**.

Για τον λόγο αυτόν, το μέρος του τραπεζικού δικαίου που ασχολείται μαζί τους ονομάζεται, ειδικότερα, «δίκαιο των τραπεζικών συμβάσεων».

Έννοια των τραπεζικών εργασιών

- **Περιοριστική απαρίθμηση** των τραπεζικών εργασιών βρίσκουμε στο άρθρο **11 του ν. 4261/2014**.
- Μόνο οι εργασίες αυτές μπορεί να χαρακτηριστούν **τραπεζικές** και μπορούν να ασκούνται από τα πιστωτικά **και χρηματοδοτικά ιδρύματα** στη χώρα μας.
- Η άσκηση άλλων, μη προβλεπομένων στο νόμο, δραστηριοτήτων από τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα **προϋποθέτει ειδική γι' αυτές άδεια** της Τράπεζας της Ελλάδος (άρθρο 11 §2 ν. 4261/2014).

Έννοια της εποπτείας

Είναι η κατά νομοθετική εξουσιοδότηση **διοικητικής φύσεως αρμοδιότητα** της **Τράπεζας της Ελλάδος** (άρθρα 4επ. ν 4261/2014, 1 ν. 1266/1982, π.δ. της 21/22.8.1931) να **επιβλέπει** την τήρηση της κείμενης νομοθεσίας, να προβαίνει σε **ρυθμίσεις**, να κάνει **ελέγχους** και να επιβάλλει **κυρώσεις** επί παραβάσεων, αναφορικά με θέματα σύστασης, οργάνωσης, λειτουργίας, εγκατάστασης και άσκησης εργασιών των πιστωτικών, πρωτίστως, ιδρυμάτων και των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων ως και των επιχειρήσεων επενδύσεων, όταν η ειδική επ' αυτών νομοθεσία προβλέπει αντίστοιχη αρμοδιότητα της (βλ. π.χ. άρθρα 29 και 42επ. ν. 4261/2014).
Στην εποπτική αρμοδιότητα της τράπεζας της Ελλάδος ανήκουν και οι διαδικασίες **εκκαθάρισης και εξυγίανσης πιστωτικών ιδρυμάτων**.

Αρμοδιότητα Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ)

Από **4 Νοεμβρίου 2014** με βάση τον Κανονισμό (ΕΕ) 1024/2013 του Συμβουλίου, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ανέλαβε **αποκλειστικά**, ειδικά καθήκοντα **προληπτικής εποπτείας** επί των πιστωτικών ιδρυμάτων των κρατών μελών της ΕΕ με νόμισμα το ευρώ και των λοιπών, επίσης, μελών, εφόσον οι εθνικές αρμόδιες αρχές των τελευταίων (κεντρικές τράπεζες) έχουν αναπτύξει στενή συνεργασία με την ΕΚΤ.

Η ΕΚΤ ασκεί τα καθήκοντά της αυτά με την **επιφύλαξη** των λοιπών γενικότερων και άλλων ειδικών αρμοδιοτήτων των **εθνικών αρχών** και στην Ελλάδα της Τράπεζας της Ελλάδος, με τις οποίες συνεργάζεται, στο πλαίσιο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (ΕΕΜ).

Διάκριση σε ιδιωτικό και δημόσιο τραπεζικό δίκαιο

Δημόσιο τραπεζικό δίκαιο: περιλαμβάνει τους κανόνες, που ρυθμίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, των ιδρυτών τους και των προσώπων που τα ελέγχουν απέναντι στο κράτος.

Ιδιωτικό τραπεζικό δίκαιο: περιλαμβάνει τους κανόνες, που ρυθμίζουν τη σύσταση, την οργάνωση και την εσωτερική λειτουργία των τραπεζών και των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων ως εταιριών, τις σχέσεις τους προς πελάτες, άλλες τράπεζες, χρηματοδοτικά ιδρύματα, επιχειρήσεις επενδύσεων και άλλες επιχειρήσεις (κλάδος του εταιρικού και του συμβατικού δικαίου).

Πηγές του τραπεζικού δικαίου

Πρωτογενείς πηγές του τραπεζικού δικαίου είναι οι **νόμοι** και τα έθιμα (άρθρο 1 ΑΚ).

Δευτερογενείς πηγές είναι οι τραπεζικές συνήθειες, τα τραπεζικά συναλλακτικά ήθη.

Οι κανονιστικές διοικητικές πράξεις, που εκδίδει με νομοθετική εξουσιοδότηση η **Τράπεζα της Ελλάδος**, ως πράξεις του **Διοικητή** της (ΠΔ/ΤΕ) ή ως αποφάσεις νομοθετημένων οργάνων της (Επιτροπών), στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, της άσκησης εποπτείας και ελέγχου στο τραπεζικό σύστημα και τις τραπεζικές εργασίες.

Πηγές του τραπεζικού δικαίου

- Οι γενικές διατάξεις του **ΑΚ** περί δικαιοπραξιών και συμβάσεων, όπως, επίσης, και οι
- τυχόν υπάρχουσες **ειδικότερες** διατάξεις νόμων για συγκεκριμένες μορφές
- τραπεζικών συμβάσεων, όπως του **ν. 5638/1932** περί καταθέσεων σε κοινό
- λογαριασμό, του **ν. 1665/1986** περί συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης, του **ν.**
- **1905/1990** για την σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, του **ν.**
- **4537/2018** (πρώην, 3862/2010) **για τις υπηρεσίες πληρωμών**, του **ν.δ. της 17ης**
- **Ιουλίου 1923** για τις αναπολλοτρίωτες καταθέσεις, τις ενέγγυες πιστώσεις, τις
- πιστώσεις με ανοικτό λογαριασμό κ.άλ.

Πηγές του τραπεζικού δικαίου

α. **Ο ν. 4261/2014** «Πρόσβαση στη δραστηριότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων και προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων (ενσωμάτωση της οδηγίας 2013/36/ΕΕ), κατάργηση του ν. 3601/2007 και άλλες διατάξεις».

β. **Ο Κανονισμός ΕΕ αριθμός 575/2013** «Σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων και την τροποποίηση του Κανονισμού ΕΕ αριθ. 648/2012».

γ. **Ο Κανονισμός ΕΕ 1024/2013** του Συμβουλίου «για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων».

Πηγές του τραπεζικού δικαίου

- • • **δ. Το άρθρο 2 του ν. 4335/2015**, που περιλαμβάνει 130 ειδικότερα άρθρα υπό τον τίτλο «Ανάκαμψη και εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων (ενσωμάτωση οδηγίας 2014/59/ΕΕ, ΕΕ L 173) και άλλες διατάξεις»
- • • **ε. Ο νόμος 4557/2018** (που αντικατέστησε τον ν 3691/2008) «πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλες διατάξεις».

Πηγές του τραπεζικού δικαίου

- • • **στ. Ο νόμος 4370/2016 (πρώην, ν. 3746/2009)** «Συστήματα Εγγύησης Καταθέσεων (ενσωμάτωση οδηγίας 2014/49/ΕΕ, Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων και άλλες διατάξεις».
- ζ. Το νομοθετικό διάταγμα 588/1948 «περί ελέγχου της πίστωσης», όπως ισχύει.
- η. Το ν.δ. της 17ης Ιουλίου 1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιριών».

Παράγοντες επηρεασμού του τραπεζικού δικαίου

Σε παράγοντες διαμόρφωσης συνηθειών ή εθίμων, ακόμα και θέσπισης νόμων, μπορούν ακόμα να αναδειχθούν οι αποφάσεις των δικαστηρίων, όταν διαμορφώνουν πάγια νομολογία, οι **εργασίες διεθνών οργανισμών** επί τραπεζικών θεμάτων και ακόμα:

1. Οι συντασσόμενοι από το **Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο (ΔΕΕ)** «Ομοιόμορφοι Κανόνες και Συνήθειες» (ΟΚΣ) σε τραπεζικές εργασίες.
2. Οι χρησιμοποιούμενοι από τις **τράπεζες** και τα χρηματοδοτικά ιδρύματα «**γενικοί όροι συναλλαγών**» (ΓΟΣ).
3. Η δράση της **Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών** (πλέον, «Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών»)

Παράγοντες επηρεασμού του τραπεζικού δικαίου

4. Ο κώδικας τραπεζικής δεοντολογίας, που συντάχθηκε το 1997, με πρωτοβουλία της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών σε πλαίσιο διατραπεζικής συνεργασίας.

5. Ο τραπεζικός μεσολαβητής και ο συνήγορος του καταναλωτή. Τον ως άνω τραπεζικό μεσολαβητή αντικατέστησε, πλέον, η ιδρυθείσα την 2.6.2005 αστική εταιρία με νομική προσωπικότητα και την επωνυμία «**Μεσολαβητής Τραπεζικών-Επενδυτικών Υπηρεσιών**» (Μ.Τ.Ε.Υ.). Η θέση, πάντως, του ως άνω τραπεζικού μεσολαβητή (ως φυσικού ή νομικού προσώπου) φαίνεται ότι αποδυναμώθηκε μετά την καθιέρωση του θεσμού του «Συνηγόρου του καταναλωτή» ως εξωδικαστικού οργάνου συναινετικής επίλυσης των καταναλωτικών διαφορών με βάση το νόμο 3297/2004.

Παράγοντες επηρεασμού του τραπεζικού δικαίου

6. Το ευρωπαϊκό δίκαιο. Ο σημαντικότερος, σήμερα, παράγων διαμόρφωσης του τραπεζικού δικαίου είναι, βέβαια, το ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο, πρωτογενές και παράγωγο. Η ίδια η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα προβλέπει τη σύσταση και λειτουργία τραπεζικών θεσμών, απαραίτητων στην οικονομική και νομισματική ένωση, που εγκαθιδρύθηκε στην Ευρώπη (άρθρο 3 παρ. 4 ΣΕΕ).

Πρόκειται για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), το Ευρωσύστημα και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ).

Πληθώρα οδηγιών και κανονισμών προσπαθούν, εξάλλου, να διαμορφώσουν ένα καθεστώς ενιαίας τραπεζικής αγοράς στον ευρωπαϊκό χώρο, πραγματώνοντας τις διακηρυγμένες με τη Συνθήκη ελευθερίες εγκατάστασης, κίνησης κεφαλαίων και παροχής υπηρεσιών.

Δίκαιο του τραπεζικού συστήματος

α. Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση

β. Βασικοί ευρωπαϊκοί τραπεζικοί θεσμοί

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση

- Οι τεθέντες στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στόχοι της ενιαίας εσωτερικής αγοράς και της εγκαθίδρυσης Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), ως ασφαλείς δίαυλοι μιας πιο ολοκληρωμένης ευρωπαϊκής ενοποίησης, προωθήθηκαν με την συνθήκη του Μάαστριχτ της 7.2.1992 και, τελικά, με τη συνθήκη του Άμστερνταμ της 2.10.1997, που ίσχυσε από την 1.5.1999.

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση

Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας της 13.12.2007, που τέθηκε σε ισχύ από 1.12.2009 και κυρώθηκε από την Ελλάδα με το νόμο 3671/2008, την «Ευρωπαϊκή Κοινότητα» αντικατέστησε και διαδέχθηκε η «Ευρωπαϊκή Ένωση», η οποία θεμελιώθηκε νομοθετικά στις υπογραφείσες δύο συνθήκες: την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) και την Συνθήκη για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Στις Συνθήκες αυτές, λόγος, πλέον, γίνεται, σχετικά, για:

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση

α. Εγκαθίδρυση οικονομικής και νομισματικής ένωσης, της οποίας το νόμισμα είναι το ευρώ (άρθρο 3 §4 ΣΕΕ), εντός της οποίας (ένωσης) η **μεν οικονομική πολιτική** στην εσωτερική αγορά θα ασκείται με τα χαρακτηριστικά του στενού συντονισμού και των κοινών στόχων, αλλά και με βάση τις **αρχές της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό**,

η δε **νομισματική και συναλλαγματική πολιτική** θα ασκείται με τρόπο ενιαίο, στοχεύοντας την **διατήρηση της σταθερότητας των τιμών** και υποστηρίζοντας προς τούτο τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Ένωση, σύμφωνα πάντα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό (άρθρα 119, 120επ. και 127επ. ΣΛΕΕ),

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση

β. Την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η οποία, ρητά πια, αναγνωρίζεται ως **θεσμικό όργανο της Ένωσης**, μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Δικαστήριο της ΕΕ και το Ελεγκτικό Συνέδριο (άρθρο 13 ΣΕΕ).

Οργανωτικές και λοιπές περί αυτής διατάξεις έχουν συμπεριληφθεί σε ειδικά και γενικά άρθρα της ΣΛΕΕ και στο συνοδευτικό της ΣΛΕΕ Πρωτόκολλο με αριθμό 4, που περιέχει το καταστατικό της ΕΚΤ και, συνδυαστικά με αυτό, το καταστατικό, επίσης, του «Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών» (ΕΣΚΤ), το οποίο ορίσθηκε να λειτουργεί, πλέον εξειδικευμένα για τα κράτη με νόμισμα το ευρώ, και ως «Ευρωσύστημα» (άρθρα 127επ., 282επ., Πρωτόκολλο αρ. 4 ΣΛΕΕ).

Οι βασικοί ευρωπαϊκοί τραπεζικοί θεσμοί

1. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ)

Σύμφωνα με το άρθρο **282**, παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες συγκροτούν το «**Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών**» (ΕΣΚΤ), ενώ η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ συγκροτούν το «**Ευρωσύστημα**», το οποίο ασκεί, ειδικά, και την **νομισματική** πολιτική της Ένωσης.

Οι βασικοί ευρωπαϊκοί τραπεζικοί θεσμοί

Το ΕΣΚΤ και το Ευρωσύστημα **δεν αναφέρονται ως ιδιαίτερα** «θεσμικά όργανα» της Ένωσης στο άρθρο 13 της ΣΕΕ. Προβλέφθηκαν, όμως, -με τρόπο συγκεχυμένο- σε συνδυασμό με την ΕΚΤ, **ως απλά «συστήματα», ως οργανωμένες**, δηλαδή, ενώσεις κεντρικών τραπεζών, στις οποίες αποδίδονται οι αποφάσεις και ενέργειες των οργάνων της ίδιας της ΕΚΤ, ως του βασικού πυρήνα και της κεφαλής των συστημάτων, στο πλαίσιο και για τους σκοπούς της οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

Η ΕΚΤ ενεργεί, άλλοτε ως ΕΣΚΤ, άλλοτε ως Ευρωσύστημα και άλλοτε ως κεντρική τράπεζα, με εκδοτικό προνόμιο.

Οι βασικοί ευρωπαϊκοί τραπεζικοί θεσμοί

- Το «Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών» (ΕΣΚΤ) είναι μία οργανωμένη, στο πλαίσιο της ΕΚΤ, **ένωση κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της ΕΕ, χωρίς νομική προσωπικότητα**, η οποία αποφασίζει και ενεργεί επί των θεμάτων της αρμοδιότητάς της, μέσω αποκλειστικά της ΕΚΤ και των οργάνων της, και εφαρμόζει τις λαμβανόμενες αποφάσεις, μέσω όλων των μελών της σε εθνικό επίπεδο.

Διοικείται από τα όργανα λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ, το διοικητικό συμβούλιο και την εκτελεστική επιτροπή.

Βασικά καθήκοντα του ΕΣΚΤ

- α. η χάραξη και εφαρμογή της **νομισματικής** πολιτικής της Ένωσης (ως Ευρωσύστημα)
- β. η διενέργεια πράξεων **συναλλάγματος**
- γ. η κατοχή και διαχείριση των επίσημων **συναλλαγματικών διαθεσίμων** των κρατών μελών, εκτός εκείνων που συνιστούν τρέχοντα ταμειακά υπόλοιπα, και
- δ. η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των **συστημάτων πληρωμών**.

Βασικά καθήκοντα του ΕΣΚΤ

- Συμβάλλει, επίσης, στην ομαλή άσκηση πολιτικών, που αφορούν την **προληπτική εποπτεία** των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος (άρθρο 127 ΣΛΕΕ).

Η άσκηση των αρμοδιοτήτων του αυτών οφείλει να γίνεται με προσανατολισμό την διατήρηση της σταθερότητας των τιμών (άρθρα 127, παρ. 1, και 282, παρ. 2, ΣΛΕΕ).

2. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)

Η ΕΚΤ είναι «θεσμικό όργανο» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά το άρθρο 13 της ΣΕΕ.

Διαθέτει δε νομική προσωπικότητα.

Απολαμβάνει **θεσμικής ανεξαρτησίας** έναντι οιασδήποτε κοινοτικής ή εθνικής αρχής.

Ως έδρα της έχει ορισθεί η Φρανκφούρτη.

Στο κεφάλαιο της ΕΚΤ –αρχικού ύψους 5 δις ευρώ- μετέχουν μόνον οι εθνικές κεντρικές τράπεζες. Στις αρμοδιότητες της ΕΚΤ ανήκουν:

2. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)

α. Η απόφαση περί εκδόσεως και η έκδοση τραπεζογραμματίων σε ευρώ, που θα αποτελούν νόμιμο χρήμα μέσα στην Ένωση, και η **παροχή άδειας** στις εθνικές κεντρικές τράπεζες να εκδίδουν, επίσης, τέτοια τραπεζογραμμάτια. Τα κράτη μέλη μπορούν να εκδίδουν κέρματα σε ευρώ, η ποσότητα των οποίων τελεί υπό την **έγκριση** της ΕΚΤ (άρθρα 128 και 282 παρ. 2 ΣΛΕΕ).

2. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)

β. Η συγκρότηση (μαζί με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες), η διοίκηση (με τα όργανά της λήψεως αποφάσεων) και η λειτουργία του ΕΣΚΤ και του Ευρωσυστήματος, ειδικότερα. Η ΕΚΤ διασφαλίζει ότι η αποστολή, που έχει ανατεθεί στο ΕΣΚΤ, εκτελείται είτε με δικές της ενέργειες, είτε μέσω των εθνικών κεντρικών τραπεζών, που υποχρεούνται να ενεργούν σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ.

γ. Η εκτέλεση ειδικών καθηκόντων σχετικά με τις πολιτικές, που αφορούν την προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων και λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Όργανα της ΕΚΤ («όργανα λήψεως αποφάσεων»)

• • • Το Διοικητικό Συμβούλιο

• • • Η Εκτελεστική Επιτροπή (άρθρο 129 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ) και

• • • Το Γενικό Συμβούλιο (άρθρο 44 Πρωτοκόλλου αρ. 4 ΣΛΕΕ).

Όργανα της ΕΚΤ («όργανα λήψεως αποφάσεων»)

Από 4 Νοεμβρίου 2014 και με βάση τον Κανονισμό (ΕΕ) 1024/2013 του Συμβουλίου, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ασκεί ευθέως και ειδικά καθήκοντα προληπτικής εποπτείας επί των -«σημαντικών», ιδίως, με τα κριτήρια του Κανονισμού- πιστωτικών ιδρυμάτων με την συνδρομή των εθνικών εποπτικών αρχών (όπως της Τράπεζας της Ελλάδος).

Στα ειδικά αυτά καθήκοντα ανήκουν, πάντως, όσον αφορά όλα τα -«σημαντικά» και τα «λιγότερο σημαντικά»- πιστωτικά ιδρύματα, η χορήγηση αδειών λειτουργίας τους και η ανάκληση των χορηγηθεισών αδειών, ως και η συναίνεση ή μη στην απόκτηση ειδικών συμμετοχών σε αυτά.

Όργανα της ΕΚΤ («όργανα λήψεως αποφάσεων»)

Όσον αφορά τα «σημαντικά» μόνον πιστωτικά ιδρύματα (π.χ. εκείνα με αξία ενεργητικού ανωτέρα των 30 δις ευρώ κ.λπ. και, οπωσδήποτε, τα τρία πιο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα ενός κράτους μέλους, ανεξαρτήτως περιουσιακών στοιχείων –βλ. άρθρο 6 παρ. 4 Κανονισμού), στα ειδικά καθήκοντα εποπτείας της ΕΚΤ ανήκουν

η διασφάλιση της τήρησης της ενωσιακής νομοθεσίας σε θέματα ιδίων κεφαλαίων, τιτλοποίησης απαιτήσεων, χρηματοδοτικών ανοιγμάτων, ρευστότητας κ.λπ., η διενέργεια εποπτικών ελέγχων, η επιβολή διοικητικών χρηματικών προστίμων επί παραβάσεων κ. άλ.

Όργανα της ΕΚΤ («όργανα λήψεως αποφάσεων»)

- Η ΕΚΤ ασκεί τα καθήκοντά της αυτά με την επιφύλαξη των λοιπών γενικότερων και άλλων ειδικών αρμοδιοτήτων των εθνικών αρχών (και της **Τράπεζας της Ελλάδος**), με τις οποίες συνεργάζεται στο πλαίσιο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (ΕΕΜ).

3. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες

Είναι οι **κεντρικές τράπεζες** των κρατών μελών της ΕΕ, οι οποίες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του ΕΣΚΤ και ενεργούν, καταρχάς, σύμφωνα με τις **κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες** της ΕΚΤ και, κατ' εξαίρεση, αυτεξούσια, με δική τους ευθύνη, εκτός λειτουργιών του ΕΣΚΤ, εκτός αν το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφανθεί, με πλειοψηφία δύο τρίτων των ψήφων, ότι οι εν λόγω αυτεξούσιες ενέργειες **παρακωλύουν** τους στόχους και τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ. Σύμφωνα δε με το άρθρο 131 της ΣΛΕΕ, κάθε κράτος μέλος διασφαλίζει, ότι η εθνική του νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της εθνικής κεντρικής του τράπεζας, **συμβιβάζεται με τις Συνθήκες**.

3. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες

- Σύμφωνα με τις διατάξεις του Πρωτοκόλλου αρ. 4 της ΣΛΕΕ, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες συγκροτούν, μαζί με την ΕΚΤ, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) και το Ευρωσύστημα (και τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό), ενεργούν δε ως αναπόσπαστα μέρη αυτών των συστημάτων, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και τις οδηγίες της ΕΚΤ.

3. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες

Ειδικά, από **4 Νοεμβρίου 2014**, με βάση τον Κανονισμό (ΕΕ) 1024/2013 του Συμβουλίου, **οι εθνικές κεντρικές τράπεζες έχουν στερηθεί** πλέον του δικαιώματος να χορηγούν άδειες λειτουργίας ή να αποφασίζουν οι ίδιες για περιπτώσεις απόκτησης ειδικών συμμετοχών σε πιστωτικά ιδρύματα. **Συνδράμουν**, όμως, την ΕΚΤ, ως προς την λήψη των σχετικών αποφάσεων.

Δεν ασκούν, επίσης, ουσιαστική προληπτική εποπτεία, παρά μόνον στο πλαίσιο συνεργασίας με την ΕΚΤ, επί των «σημαντικών» πιστωτικών ιδρυμάτων με τα κριτήρια του Κανονισμού (π.χ. ενεργητικό άνω των 30 δις, σχέση ενεργητικού προς ΑΕΠ κράτους εγκατάστασης άνω του 20% κ.λπ.-βλ άρθρο 6 Καν.) ή επί των τριών πιο σημαντικών πιστωτικών ιδρυμάτων του κράτους μέλους, έστω κι αν αυτά δεν πληρούν τα κριτήρια του «σημαντικού» πιστωτικού ιδρύματος.

3. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες

Ασκούν, αντιθέτως, την προληπτική εποπτεία –πλην της εξουσίας για χορήγηση άδειας λειτουργίας ή για αξιολόγηση ειδικής συμμετοχής- επί των «λιγότερων σημαντικών» πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση, σύμφωνα, πάντα, με τις οδηγίες της ΕΚΤ και υπό την επιφύλαξη της αφαίρεσης της αρμοδιότητάς τους αυτής με απόφαση της ΕΚΤ για ένα ή περισσότερα πιστωτικά ιδρύματα (βλ. άρθρα 4, 6 και 16 Καν. ΕΕ 1024/2013).

Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες διοικούνται, σύμφωνα με υποχρεωτικές κατά τούτο διατάξεις του καταστατικού τους, **από πρόσωπο (διοικητή)**, ο οποίος διορίζεται με θητεία τουλάχιστον **πενταετή** και παύεται πρόωρα μόνον, όταν δεν πληροί πλέον τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την εκτέλεση των καθηκόντων του ή όταν έχει διαπράξει βαρύ παράπτωμα (άρθρο 14 Πρωτοκόλλου αρ. 4 της ΣΛΕΕ).

Αρχές λειτουργίας των εθνικών κεντρικών τραπεζών

Στις σχέσεις της ΕΚΤ και των εθνικών κεντρικών τραπεζών ισχύουν οι αρχές:

1. Της απόλυτης – θεσμικής- ανεξαρτησίας

δεν ζητούν και δεν δέχονται υποδείξεις, κατά την άσκηση των εξουσιών και την εκτέλεση των καθηκόντων και υποχρεώσεων, που τους έχουν ανατεθεί με τις Συνθήκες και το καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ (άρθρο 130 ΣΛΕΕ).

2. Της μη παροχής οιασδήποτε πιστωτικής διευκόλυνσης

π.χ. υπεραναλήψεων, δανείων, εγγυήσεων κ.λπ. στα κοινοτικά όργανα, κράτη μέλη, οργανισμούς ή φορείς εξουσιών, και της μη απευθείας αγοράς χρεογράφων απ' αυτούς.

Αρχές λειτουργίας των εθνικών κεντρικών τραπεζών

3. Της μη θέσπισης και μη ισχύος μέτρων,

- που εξασφαλίζουν **προνομιακή** πρόσβαση των ανωτέρω στα χρηματοπιστωτικά
- ιδρύματα, εκτός αν τούτο υπαγορεύεται από λόγους προληπτικής εποπτείας (άρθρο 124 ΣΛΕΕ).

4. Της αποκλειστικότητας

στη νομοθετική ρύθμιση θεμάτων ίδρυσης, λειτουργίας και εποπτείας των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων (και επιχειρήσεων επενδύσεων) με ενιαίο τρόπο στα κράτη μέλη της ΕΕ, ώστε να δημιουργηθεί **ενιαία τραπεζική αγορά**, ικανή να υπηρετήσει τους στόχους της οικονομικής και νομισματικής ένωσης και της σταθερότητας των τιμών, υπό την καθοδήγηση και εποπτεία των βασικών, ως άνω, ευρωπαϊκών τραπεζικών θεσμών.

Λοιποί ευρωπαϊκοί τραπεζικοί οργανισμοί

1. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) (άρθρα 308επ. ΣΛΕΕ)
2. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη (ΕΤΑΑ) (βλ. ν. 3261/1991)
3. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τραπεζών (ΕΕΤ) (Απόφαση Επιτροπής 2004/10/ΕΚ)
4. Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοοικονομικής Εποπτείας (ΕΣΧΕ)
5. Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ) (Κανονισμός ΕΕ 1093/2010)
6. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ) (Κανονισμός ΕΕ 1092/2010)
7. Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ΕΜΣ=EFSF) (άρθρο 136 ΣΛΕΕ-Απόφαση Ε.Συμβ. 2011/199/ΕΕ)
8. Η Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας (BCSB)

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Επικοινωνία

Telephone :

6974 932-892

Address :

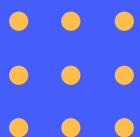
26ης Οκτωβρίου 16,
54627 Θεσσαλονίκη

Email :

riapapadimitriou@gmail.com
ria@riapapadimitriou.gr

Linked In :

Dr. Eleftheria (Ria) Papadimitriou

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σας
Για την Προσοχή σας!
Ευχαριστώ

